

УДК 007 : 304 : 070

Щебликіна В.М.¹

Панченко С.А.²

¹ студ. гр. СНЗ-319 НУ «Запорізька політехніка»

² канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ПСЕВДОУКРАЇНСЬКІ TELEGRAM-КАНАЛИ ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВЕДЕННЯ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Гібридна війна – це новий тип конфлікту, поява якого пов’язана із стрімким розвитком інформаційних технологій, сучасними глобалізаційними процесами та появою єдиного інформаційного простору. У таких умовах агресивно налаштовані країни використовують не лише традиційні методи ведення війни, а й дезінформацію, кібератаки, вплив з метою дестабілізації економіки та політичного устрою, терористичні атаки. Один з прикладів такої агресії – це протистояння на інформаційному фронті, яке яскраво проявило себе в контексті повномасштабного вторгнення росії на територію України.

Однозначного визначення терміну «гібридна війна» на сьогодні не існує. Вперше це поняття було використано американським дослідником М. Маклюеном, який вважав, що сучасні засоби комунікації – це новий інструмент державного впливу. У своїх роботах автор зазначає, що у наш час більшість війн ведеться в першу чергу в інформаційному просторі.

Своєю чергою І. Феськов пише про те, що поняття гібридної війни має синтетичне значення, адже до складу цього поняття входять як активні бойові дії, головною метою яких є фізичне знищення ворога, так і дії в

інформаційному суспільстві, спрямовані на дискредитацію другої сторони конфлікту в очах світової спільноти, «вибілювання» власної репутації, розкол суспільства. Учений вважає, що у багатьох випадках подібна підривна діяльність має набагато гірший вплив, аніж військове протистояння, оскільки маніпулятивно впливає на масову свідомість [4].

Думку І. Феськова також підтверджують праці О. Барни, який у своїх роботах наполягає на тому, що українське суспільство консолідується занадто повільно, а між східними та західними регіонами існує велика прірва як у культурних, так і в політичних поглядах. Автор пов'язує ці процеси із прямим, цілеспрямованим та довготривалим впливом з боку російської федерації, а саме явище, що складається із різноманітних методів з метою захоплення чужих територій він називає «гібридною війною» [1].

Повномасштабне вторгнення на територію України не було спонтанним рішенням вищого керівництва країни-агресора. Російське суспільство почало готуватись до цього задовго до анексії Криму та початку збройного протистояння у Донецькій та Луганській областях. Ще з радянських часів українці у літературі та кінематографі зображувались як недалекі особи, схильні до пияцтва, крадіжок та зрадництва – нижчий шар суспільства, який не йде у порівняння із могутньою величчю чесного та сміливого росіянина.

Вже у 10-х роках XXI століття пропаганда перейшла на новий рівень. Телебачення стало більш популярним серед широких верств населення, а тому на кіноекранах почали з'являтися картини, де українців відверто висміювали та критикували за їхню мову, поведінку та звички. Водночас з цим на російському телебаченні з'являються відверто пропагандистські ток-шоу – наприклад, «Вечір з Володимиром Соловйовим» виходить з 2012 року, а «60 хвилин» з Ольгою Скабєєвою транслюють з 2016 року.

Таке поєднання відвертої пропаганди із прихованим впливом призвело до укорінення у свідомості багатьох росіян, а також українців, які перебували в їхньому інформаційному просторі та піддавались впливу, образу могутньої росії та слабкої України, яку буде дуже легко подолати у разі початку збройного конфлікту. Водночас з цим на території нашої держави діяла так звана «сітка кремля», яка включала в себе друковані ЗМІ, телеканали та інтернет-ЗМІ [2].

Особливої уваги в цьому контексті потребують Telegram-канали, які стали популярними завдяки своїй простоті у створенні та споживанні контенту, а також через можливість безкоштовної та швидкої доставки інформації до широкої аудиторії. Ці канали дозволяють отримувати інформацію з різних джерел за лічені хвилини за допомогою одного лише смартфона без потреби в спеціалізованому обладнанні або високих технічних навичках.

Однак водночас з цим виникає загроза зловживання з боку Telegram-каналів. Так, на сьогодні в Україні функціонує більше 40 каналів, які регулярно публікують недостовірні дані з метою критики стратегії ведення війни українською стороною, поширення панічних настроїв у суспільстві, психологічного терору тощо. Перелік цих інтернет-ЗМІ публікує Центр протидії дезінформації [5].

Одним з найбільших каналів є Telegram-канал «Легитимный», який веде свою діяльність на території України вже більше трьох років. Більш давні публікації були спрямовані в першу чергу на критику легітимної влади. Так, у червні 2020 року автори пишуть: «Наш источник в Кремле сообщает, что украинское направление ждет перезагрузки в этом году. Сейчас украинское направление работает для «отчетности», а это не устраивает многих в Кремле» [3].

Поширення недостовірної інформації без зазначення точних джерел («наш источник»), лякаючі прогнози, певна атмосфера секретності та звернення до читачів від першої особи – все це вже тоді вказувало на приналежність подібних каналів до так званої «сітки кремля». Слід зазначити, що тактика авторів не змінилась і після початку повномасштабного вторгнення. Так, вже у квітні 2023 року вони пишуть: «Наш источник сообщает, что из-за огромных потерь на Донбасском направлении госпиталя на первой линии переполнены... Скоро будут привлекать женщин с медицинским образованием. Это будет обязательным, как и запрет им выезжать из Украины» [3].

Єдина мета таких заяв – це дестабілізація українського суспільства, а також підриз довіри населення до офіційних джерел інформації. Це ще один доказ причетності подібних Telegram-каналів до ведення росією гібридної війни проти України, адже насаджування думки, яка не має доказів, як єдино правильної – одна з основних ознак пропаганди.

Слід зазначити, що тема про масову мобілізацію жінок підіймається цим каналом не вперше. Ще у липні 2022 року після заяви заступниці міністра оборони України Ганни Маляр про те, що втрати України у війні та інформація про кількість загиблих – це державна таємниця, з'явилося повідомлення, у якому йдеться: «Теперь все понятно, почему нужна массовая мобилизация сейчас. Даже женщин начнут мобилизовать» [4]. Водночас з цим офіційні джерела неодноразово повідомляли, що потреби у мобілізації жінок немає і не прогнозується, тому спекулювання такими повідомленнями під час війни – це злочин.

Наразі дезінформація – це одна з головних складових частин гібридної війни. У контексті повномасштабного вторгнення росії на територію України великого значення набуває не лише виокремлення таких повідомлень та Telegram-каналів, що їх розповсюджують, але й боротьба з ними. Іншою

загрозою є те, що Telegram-канали можуть бути використані для збору персональних даних та маніпулювання громадською думкою.

Отже, хоча Telegram-канали можуть бути корисними для поширення інформації та залучення аудиторії, вони також можуть мати певні загрози для суспільства та індивідуальної безпеки. Необхідно ретельно перевіряти джерела та контент, що поширюється через такі канали, і звертати увагу на можливість зловживання ними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барна О. Інформаційний простір України як чинник суспільної консолідації в умовах гібридної війни. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2019. №86. С. 365-376
2. ЗМІ розкрили плани російської пропаганди створити канали комунікації для українців через російські ТГ-канали. *LB.ua*. URL: https://lb.ua/news/2022/11/04/534803_zmi_rozkryli_plani_rosiyskoi.html.
3. Telegram-каналі «Легитимный». URL: <https://web.telegram.org/z/#-1242259852>
4. Феськов І. Основні методи ведення гібридної війни у сучасному інформаційному суспільстві. *Київ: Актуальні проблеми політики*. 2016. 58 с.
5. ЦПД повідомляє про оновлений перелік каналів-інфотерористів, що діють на території України. *Центр протидії дезінформації*. URL: https://cpd.gov.ua/warning/czpd_povidomlyaye-pro-onovlenyj-pereli/.